

in pravni spori po eni strani odražajo zgodovino kolonializma, po drugi pa tudi različno razumevanje lastništva med Maori, drugimi prebivalci Nove Zelandije, in državo. Tudi v Avstraliji se ta vprašanja odražajo v sporih glede lastništva (ter vračanja) zemlje in naravnih virov, pa tudi imen, simbolov, kulturne tradicije, itd. Še precej večje težave pa so na primer na Fidžiju, kjer je koncept pravice do lastništva zemlje in naravnih virov utemeljen v pravu in kulturni identiteti »domorodnih« prebivalcev, posledična družbena razmerja in neenakost med »domorodnimi« Fidžijci in Indofidžijci pa še vedno sprožajo hude konflikte. Zaradi udeležbe velikega števila novozelandskih in avstralskih antropologov in antropologinj je bila konferenca v precejšnji meri, a še zdaleč ne izključno, posvečena obravnavi pacifiške regije.

Konferenca je trajala pet delovnih dni, ki so bili zasnovani tako, da so dopuščali tudi nekaj prostega časa. Dan pred uradnim začetkom konference pa je potekal maorski ceremonialni sprejem (*powhiri*) udeležencev konference v *Waipapa Marae*, to je v univerzitetnem maorskem svetišču oziroma svetem prostoru *marae*. Nasploh so lokalni organizatorji konferenci vtisnili močan ceremonialni in simbolični pečat, saj so pripravili (in razložili pomen) več maorskih ceremonialnih slovesnosti in kulturnih predstav. V teh slovesnostih smo udeleženci lahko zaznali ne le prisvajanje in rabo maorskih simbolov in kulturne tradicije znotraj univerzitetnega prostora in antropološke konference, temveč tudi pomen maorske kulture pri sodobni reprezentaciji »bikulture« družbe na Novi Zelandiji/Aotearoi.

Konferenca je bila razdeljena med plenarna predavanja – uvodno plenarno predavanje je imela prof. Marilyn Strathern – in 51 delavnic, ki so se vsaka s svojo specifično temo posvetile obravnavi temeljnih vprašanj lastništva in prisvojitve. Delavnice so bile tematsko zelo široke, pokrivalo so na primer vprašanja politike, moči in prisvojitve, kulturnega turizma, vrednotenja zemlje, lastništva in prisvojitve prostorov in voda, vprašanja lokalnosti, koncepta doma v migracijah, vprašanja intelektualne lastnine, itd. S spremljajočimi ceremonijami, *after-hours* programom in neformalnim druženjem so organizatorji poskrbeli za odlično socialno dinamiko med udeleženci. K temu je seveda prispevala tudi lokacija, saj sta Auckland s svojim multikulturnim značajem in bližnja okolica ponujala obilico naravnih in zgodovinskih zanimivosti ter kulturnih, družabnih in kulinarčnih izkustev.

Mešanica zelo zanimive konferenčne teme, domiselnih delavnic, kvalitetnih predavanj ter odlične organizacije, ki pa je prav z manjšimi spodrsjlaji in stereotipizacijami (npr. poudarjanje maorskih ceremonij ali zaključna zabava v stilu DJ dr. Balkanatica) ohranila sproščenost, je pri meni pustila odličen vtis. Za finančno podporo, ki mi je omogočila obisk konference in predstavitev predavanja o prisvajanju urbanih prostorov in vodnih virov v neformalnih urbanih naseljih v Port Moresbyju, se zahvaljujem Javni agenciji za raziskovalno dejavnost RS in Wenner Gren fundaciji.

TURIZEM IN MEDKULTURNI DIALOG

Turistica – Fakulteta za turistične študije, Portorož, 28. 11. 2008

Današnja družba je preplet različnih narodov, religij, navad, folklor, jezikov, ipd. Turistica – Fakulteta za turistične študije v Portorožu je ob letu medkulturnega dialoga pripravila posvet z naslovom »Turizem in medkulturni dialog«. Referenti smo referate predstavili v petih sklopih: Odnosi in kultura med udeleženci v turizmu (vodja Živa Čeh), Kulturna dediščina, identiteta in avtentičnost kot motiv za odkrivanje kultur (vodja Igor Jurinčič), Kulinarika kot medkulturna turistična izkušnja (vodja Gorazd Sedmak), Na stičišču jezikov in kultur – poučevanje tujega jezika v turizmu (vodja Marija Trdan Lavrenčič) in Medkulturnost, mediji in tržno komuniciranje v turizmu (vodja Aleksandra Brezovec). Da medkulturnost zahteva interdisciplinarni pristop, dokazujejo strokovnjaki različnih strok: geografije, etnologije, turističnih študij, arhitekture, jezikoslovja, medijskih študij, oglaševanja, ekonomije.

Sklop Odnosi in kultura med udeleženci v turizmu je uvedel Janez Bogataj z referatom Destinacija Evropa in medkulturni dialogi. Poudaril je, da je turizem že ves čas povezan s kulturo in da je slovenska posebnost, da smo šele na prehodu v 21. stoletje začeli prepoznavati turizem kot mnogo več kot le gospodarsko

dejavnost. Svoje znanje in izkušnje je povezal z ugotovitvami sedmega turističnega foruma Evropske unije v Bordeauxu; ta je načrtno nove poglede na razvoj turizma prav z vidika velikih sprememb v svetu in njihovih posledic na vsebine in oblike potovanj v smislu odkrivanja evropskih lokalnih kultur.

Mitja Guštin je v prispevku Dediščina v portoroškem turizmu nekoč in danes govoril o svoji osebni izkušnji. Predstavil je zgodovino portoroškega turizma, v katerem kljub večji ponudbi (Hotel Palace, wellness storitve, hoteli najvišje kategorije) še danes prevladuje koncept »sonca in morja«. Avtor je opozoril na nujne spremembe, ki jih za svoj razvoj potrebuje portoroški turizem, predvsem bolj kakovostne kadre, animacijo in vključevanje dediščine v turistično ponudbo.

Dejan Križaj se je v referatu Večkulturnost v procesu difuzije turističnih inovacij osredotočil na pomen inovacij pri sodobnem snovanju razvoja turističnih destinacij. Opredelil je pojem inovacij in njihovih posledic ter ugotovitve povezal s turizmom, čigar vpliv se ves čas povečuje. Kljub svojemu pomenu inovacije v turizmu niso dovolj ovrednotene. Turistične inovacije se v večkulturnih družbah uvajajo in vrednotijo po principu »različne

* Andrej Šumer, študent 4. letnika Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. 1410 Zagorje ob Savi, Cesta Zmage 16, E-naslov: jason@si.cx

kulture – različna, a enakovredna merila.«

Prvi prispevek iz sklopa *Kulturna dediščina*, identiteta in avtentičnost kot motiv za odkrivanje kultur je predstavila arhitektka Živa Deu z referatom *Kulturna raznovrstnost*, posebna vrednost sodobnega turističnega trženja. Opozorila je na slab položaj urbanizma in arhitekture v turizmu in pomen kulturne krajine. Po njenem mnenju je treba podedovano dediščino nadgrajevati in ne romantizirati. Kulturna in ozemeljska raznovrstnost sta namreč v svetu že več kot desetletje prepoznani kot dodani vrednosti razvoja turistične gospodarske dejavnosti.

Igor Jurinčič¹ je v referatu z naslovom *Istra – stičišče kultur* predstavil tako mestno kot podeželsko kulturno dediščino; ob razvitih mestih je podeželje pogosto zanemarjeno in potrebno obnove. Avtor prispevka je podal tudi nujne smernice za obnovo mest in vasi ter postavitve ustrezne infrastrukture za razvoj integralnih produktov kulturnega turizma.

Ljubo Lah je v referatu *Kulturna in arhitekturna krajina Krasa* kot turistična destinacija predstavil njeno izjemno geostrateško lego s številnimi razvojnimi priložnostmi. Opozoril je na štiri glavne nosilce razvoja turizma: Park Škocjanske jame, Kobilarno Lipica, staro jedro Štanjela in Kraški rob z dolino Glinšči-ce. Številne znamenitosti Krasa na relativno majhnem območju privlačijo tudi tuje obiskovalce. V prihodnje bo treba povečati investicije v obnovo javnega fonda in medsebojno povezovanje, kot primer v Sloveniji je navedel vas Pliskovica na Krasu.

Mateja Habinc je v referatu *Večkulturnost skozi pokopališki turizem* predstavila napačno pojmovanje o »temačnih turistih«, ki iščejo »afrodizijak za nekrofilijo«; bistvo pokopališkega turizma sta namreč spoznavanje arhitekture in bližina ostankov znanih osebnosti. Avtorica se je osredotočila tako na slovenske kot tuje primere. Zanimale so jo tudi vloga in možnosti pokopališkega turizma pri spoznavanju oziroma (ra)združevanju različnih kultur.

Svoj referat z naslovom *Razvoj kulturnega turizma v zaledju občine Piran: Padna – historična vas sem namenil razvoju podeželskega okolja v turistično najrazvitejši slovenski občini*. Na podlagi analize dokumentov o razvoju zaledja, terenske raziskave, študija literature in izkušenj sem podal nekaj predlogov za razvoj kulturnega turizma v vasi. Ta bo svoje dobre razvojne zmožnosti lahko uresničila le s pravimi metodami, z določeno mero tveganja, vizionarstvom in s pravilno izbiro kadrov.

Maja Dolinar je v referatu z naslovom *Revitalizacija Kaplerjevega mlina v vasi Zavinek pri Škocjanu* predstavila proces revitalizacije Kaplerjevega mlina. Poudarila je pomen mlinov kot dejavnikov kulturne identitete in predstavila turizem kot sredstvo za ohranjanje, obnavljanje in vzdrževanje dediščine; vse to pa mora temeljiti na kakovostnih vsebinah in programih. Predstavila je tudi uresničljivo idejo za ponovno ožvitev mlina.

Prvi referat iz sklopa *Kulinarika kot medkulturna turistična izkušnja* z naslovom *Ohranjanje avtentičnosti ob upoštevanju civilizacijskih razlik na primeru italijanskih gostov* je predstavila Silva Gomzi Praprotnik. Za italijanske goste je značilno, da si tudi v tujem okolju želijo najti kar največ svojega. Poudarila je, da avtentična doživetja, povezana s prehransko kulturo, pomembno prispevajo k spoznavanju materialne kulture nekega naroda.

Gorazd Sedmak je v referatu *Tipična kulinarika – promocija ali*

popačenje slovenske kulture? opisal kulinarčno ponudbo Slovenske Istre in predstavil rezultate raziskave, izvedene med 75 ponudniki – turisti in menedžerji prehrabnih gostinskih obratov. V raziskavi je prikazal vzroke za majhno število ponudnikov istrske kulinarike na slovenski obali. Predstavil ni le ugotovitev, temveč tudi predloge za njeno primernejše vključevanje v turistično ponudbo.

Tamara Poklar Vatovec je v referatu *Medkulturni dialog v kulinariki* predstavila svojo interpretacijo kulinarike, znanja in tradicije. Poudarila je večino pripovedovanja zgodb vsake posamezne jedi, saj je avtohtona prehrana povezana s tradicijo in kakovostjo. Za večjo prepoznavnost avtohtonih jedi in pijač se vse bolj štiti njihovo geografsko poreklo. Da bi s pomočjo kulinarčnih in enoloških doživetij obiskovalca seznanili s celovito zgodbo nekega območja, pa je treba dobro predstaviti tudi naravno in kulturno dediščino.

V sklopu *Na stičišču kultur – poučevanje tujega jezika v turizmu* je svoj referat z naslovom *Poučevanje za razvijanje medkulturne kompetence* najprej predstavila Živa Čeh. Kot primer je omenila študente izobraževalnega programa Erasmus, ki imajo med bivanjem v tuji državi le malo stikov s študenti države gostiteljice, saj poučevanje v angleškem jeziku gostujočih študentov ne poveže z domačimi študenti.

Marija Trdan Lavrenčič je v svojem referatu z naslovom *O didaktiki medkulturnega pouka tujega jezika*, stereotipih in njegovih pasteh, s poudarkom na jeziku turistične stroke poudarila, da bi moralo biti že na začetno stopnjo učenja tujega jezika vključeno spoznavanje in razumevanje kulture, kateri jezik pripada, in to ne le na ravni domoznanstva, temveč s poudarkom na medkulturni komunikaciji.

Darja Mertelj se je v referatu *Italijanščina kot tuji jezik stroke na področju turizma*, stičišču jezikov in kultur (metodološki izzivi pri pouku) spraševala o načinu povezovanja in prepletanja raznih vidikov poučevanja italijanščine kot tujega jezika na področju gostinstva in turizma.

Vera Vetrh je predstavila referat *Vključevanje kulturnih tem v didaktična gradiva za poučevanje/učenje jezikov dveh sosednjih narodov*, v katerem je obravnavala način predstavitve Slovenije s pomočjo didaktičnega gradiva. Po njenem mnenju je pomembno, od kod zajemamo v poučevanje vključene teme. V tujih učbenikih je o Sloveniji malo kakovostnega gradiva. Z analizo didaktičnega gradiva za poučevanje slovenščine in italijanščine kot tujih jezikov je avtorica poudarila razlike med italijanskimi in slovenskimi avtorji pri izbiri vsebin za predstavitev lastne kulture.

V sklopu z naslovom *Medkulturnost, mediji in tržno komuniciranje v turizmu* je svoj referat *Turistični diskurz kot izraz medkulturnosti v turizmu* najprej predstavila Vesna Mikolič. Poudarila je, da je treba zaradi neposrednega povezovanja jezikov in kultur turizem obravnavati interdisciplinarno. Vrednotenje nacionalne dediščine je odvisno tudi od različnih diskurzivnih strategij, ki se od kulture do kulture ali razlikujejo ali pa si v globalizacijskih procesih postajajo vse bolj podobne. Besedila Slovenijo promovirajo v slogu »Slovenija ima vse«, kar pa nima najugodnejših učinkov.

Ljudmila Sinkovič je predstavila referat *Medkulturni elementi v jeziku oglaševanja v turizmu – primerjava turističnih promocijskih besedil v nemškem jeziku*; nemško govoreči gostje so namreč na podlagi statistike iz leta 2007 najštevilnejši obiskovalci

1 Soavtorica prispevka je Mirjam Požeš, ki se posveta ni udeležila.

Slovenije. Predstavila je rezultate primerjave dveh promocijskih nemških besedil o Piranu.

Šarolta Godnič Vičič je v referatu z naslovom Ukročena Slovenija: podobe Slovenije v potopisnih člankih angleškega časopisa *The Guardian* analizirala trinajst člankov o Sloveniji, objavljenih med letoma 2000 in 2008. Ugotovila je, da avtorice in avtorji s svojimi zgodbami po eni strani sicer pomagajo bralkam in bralcem osmisliti neznane dežele in njihove kulture, vendar pa jim je pri tem pomembnejša predstavitev svojega videnje dežele in njenih ljudi kot pa čim bolj objektivna podoba obiskanih krajev in ljudi.

Andrej Drapal je v prispevku Slovenska dimenzija medkulturnega dialoga v turizmu konceptualno zamejevanje slovenske kul-

turne identitete predstavil s pomočjo memetike kot podlage za znamčenje, trženje in tržno komuniciranje.

Zadnja je svoj referat Domače prebivalstvo je ključno za uspeh znamke države v tujini: primer nove znamke »I feel Slovenia« ali »Slovenijo čutim« predstavila Nuša Petek.² Njena raziskava je temeljila na predpostavki o pozitivnem odzivu Slovencev na omenjeni slogan, iz česar je sklepala o njegovi uspešnosti. Ker pa se ljudje s sloganom niso identificirali, bo o njem potreben dodaten razmislek.

² Soavtorica prispevka Maja Konečnik Ruzzier, ki se posveta ni udeležila.

SKRB ZA DEDIŠČINO SKOZI AKTIVNO DRŽAVLJANSTVO

Mechelen, 23.–24. marec 2009

V Evropi na področju dediščine deluje veliko število nevladnih organizacij, ki pa so večinoma med sabo slabo povezane, z različnim prostorskim obsegom delovanja, od regionalnega do evropskega, ter večinoma osredotočene na snovno, nepremično dediščino. Zanje so značilne tudi različne pravnoformalne oblike (društva, zveze, zasebni zavodi, ...) ter s tem povezani različni viri in problemi financiranja. Zato se na pobudo treh flamskih nevladnih organizacij in ob podpori flamske vlade z namenom vzpostavitve enotnega, javno dostopnega registra vseh evropskih NVO, ki delujejo na področju (kulturne) dediščine, izmenjave informacij, primerov dobrih praks in kontaktov, spodbujanja transnacionalnega sodelovanja pri projektih, ipd., trenutno izvaja mednarodni projekt inventarizacije dediščinskih organizacij v Evropi – IHOE (*Inventory of Heritage Organisations in Europe*, www.heritage-organisations.eu). Register je še vedno odprt za nove vpise, trenutno pa je iz cele Evrope registriranih okoli 340 organizacij.

Eden od rezultatov pričujočega projekta je tudi mednarodna konferenca *Heritage Care through Active Citizenship* (Skrb za dediščino skozi aktivno državljanstvo), ki je med 23. in 24. marcem 2009 potekala v belgijskem mestecu Mechelen, podprl pa jo je tudi Svet Evrope. Na konferenci je sodelovalo več kot 190 strokovnjakov, akademikov, študentov, predstavnikov javnega in zasebnega sektorja, delujočih na področju varovanja, ohranjanja in razvoja dediščine. Osrednje teme predavanj in delavnic so bili aktivno državljanstvo, iniciative od spodaj navzgor (*bottom-up*), lokalno, nacionalno in transnacionalno mreženje, prostovoljstvo, mediji in dediščina, izobraževanje s področja dediščine ter aktivna vloga NVO-jev pri oblikovanju posameznih nacionalnih politik in skupne evropske politike varstva dediščine (npr. Deklaracija Sveta Evrope o vlogi prostovoljnih organizacij na področju kulturne dediščine, Portorož, 2001 in Okvirna konvencija Sveta Evrope o vrednosti kulturne dediščine za družbo, Faro 2005) ter razširjanju širšega koncepta dediščine (UNESCO Konvencija o

varovanju nesnovne kulturne dediščine, Pariz 2003).

Nekaj poudarkov s konference:

- pri izgradnji demokratične družbe je vloga prostovoljnih organizacij, ki delujejo na področju kulturne dediščine, bistvenega pomena;
- za ohranjanje dediščine sta pomembni tako lokalna kot tudi širša evropska zavest o njenem identitetnem pomenu; dediščina je dinamični vir razvoja družbe, pristop od spodaj navzgor odpravlja (birokratske, naravne, kulturne, politične) meje in spodbuja inovacije; nasprotno velja za pristop od zgoraj navzdol, saj vlad posameznih držav pogosto ne zanima, kaj se z dediščino dogaja čez mejo;
- v Evropi je še vedno premalo združenj dediščinskih organizacij (Europa Nostra, Culture Action Europe, The European Heritage Network, IHOE); največ jih je na severu in zahodu Evrope, manj pa na jugovzhodu in vzhodu (South East European Heritage Network);
- obstoječa združenja dediščinskih organizacij imajo pre-majhen vpliv na evropsko politiko, organizacije pa so na splošno premalo seznanjene z možnostmi pridobivanja evropskih sredstev preko javnih razpisov ter z delovanjem za njih ključnih evropskih institucij;
- prednost vključenosti v evropska združenja je široka podpora, ki jo lahko neka članica pri reševanju svoje lokalne ali nacionalne dediščinske problematike prejme od drugih držav;
- diskusija o kulturni dediščini se ne bi smela odvijati le v Bruslju, temveč po vsej Evropi; politika EU bi morala biti bolj prilagojena majhnim NVO (mikrofinanciranje, mikrobirokracija), morala pa bi tudi bolj upoštevali mnenja lokalnih strokovnjakov;
- vez med dediščino, ekonomskimi/podjetniškimi priložnostmi in političnimi odločitvami je pogosto spregledana;

* Tatjana Vokić, prof. geografije in univ. dipl. literarna komparativistka, Center domače in umetnostne obrti. 9241 Veržej, Puščenjakova 1, E-naslov: center.duo@siol.net